

Vad vet vi *egentligen* om

Älgar, skog och betesskador i norra Sverige

Kort rapport från konferens i Umeå 17 december 2019

Arrangör: Skogsprogram Västerbotten, med stöd av Skogsprogrammen i Norrbotten, Västernorrland, Jämtland

Stort intresse och engagemang

Dagens diskussion om älgar, skog och betesskador präglas av skarpa motsättningar. Anledningen är att älgen är högt uppskattad av många eftersom den levererar värdefullt kött, rekreation genom jakten och att den är en viktig nationalsymbol – samtidigt som betesskador av älg är ett stort problem för det moderna skogsbruket. Skogsstyrelsen beräknar t ex att viltskadorna idag kostar det svenska skogsbruket och skogsindustrin ungefär 7,3 miljarder kronor per år.

Riksdagens övergripande mål med älgförvaltningen är en livskraftig älgstam av hög kvalitet, en produktionsanpassad älgjakt samt en älgstam i balans med betesresurserna på lång sikt. En utvärdering av Naturvårdsverket visar dock att flera av målen inte nås och slutsatsen som många drar är att det finns för många älgar i Sverige idag.

Men vad vet vi egentligen med någorlunda säkerhet om älgar, skog och betesskador i norra Sverige? Har vi en älgstam som inte är i balans med skogen – eller har vi en skog som inte är i balans med älgstammen? Vad kan vi lära av goda exempel? Vad kan man göra i skogsskötseln för att minska älgbetesskadorna på tall? Och beror den här konflikten bara på brister i kunskap eller handlar den också om grundläggande skillnader i värderingar hos olika människor? Det var några av frågorna som diskuterades på konferensen i Umeå.

Konferensens syfte var att bidra till ökad ömsesidig tillit genom att

- Tydliggöra vad vi egentligen vet om älgar, skog och betesskador i norra Sverige
- Öka kunskapen om grundläggande skillnader i värderingar
- Tillsammans identifiera möjliga vägar framåt

De spelregler som gällde var

- Alla har en rätt att tala för att tydliggöra vad man menar
- Alla har en skyldighet att lyssna för att försöka förstå
- Ingen har rätt att förlöjliga eller kränka någon
- Var gärna skeptisk, men inte cynisk

95 engagerade personer deltog och enligt den utvärdering som gjordes i slutet av konferensen gav deltagarna konferensen ett snittbetyg på 7,63 på en 10-gradig skala.

Konferensprogram

- 09:15 Registrering och fika
- 10:00 Välkomstanförande
Magdalena Andersson, landshövding i Västerbottens län
Staffan Norin, regionchef Skogsstyrelsen
- 10:10 Praktikaliteter
Anders Esselin, processledare Skogsprogram Västerbottens län (moderator)
- 10:25 Älgförvaltningen – mål och målluppfyllelse
Carl-Johan Lindström, handläggare Naturvårdsverket
- 10:55 Betesskador i skogen kostar miljarder
Jonas Bergqvist, skogsskötselspecialist Skogsstyrelsen
- 11:25 Älgstam och avskjutning
Göran Ericsson, professor viltekologi Sveriges lantbruksuniversitet
- 12:00 Lunch
- 13:00 Vad kan vi lära av goda exempel i älgförvaltningen?
Camilla Sandström, professor statsvetenskap Umeå universitet, och Sabrina Dressel, doktorand SLU
- 13:30 Skogsskötsel för mindre älgbetesskador
Märtha Wallgren, seniorforskare Skogforsk
- 14:00 Fika
- 14:30 Varför tycker du så?
Erland Mårald, professor idéhistoria Umeå universitet
- 14:50 Diskussion: Har vi en älgstam som inte är i balans med skogen – eller har vi en skog som inte är i balans med älgstammen?
- 15:50 Avslutningsanförande
Herman Sundqvist, Generaldirektör Skogsstyrelsen
- 16:00 Slut

Vägar framåt – resultat från gruppdiskussioner

Hur kan vi jobba tillsammans för att minska betesskadorna och sänka konfliktnivån i frågan om älgar och skog – förslag?

- Spinn vidare på förvaltningsmodellen och utveckla den
- Våga ifrågasätta vissa jaktledare och arbeta med jaktlagen
- Nya jägare krävs, framför allt unga. De kommer inte om vi inte lyssnar på deras arbetssätt.

- Utbilda ÄFG, VFD, ÄSO i gruppdynamik
- Färre restriktioner om alla är med på det

- Bättre dialog mellan olika parter
- Utveckla och granska inventeringsmetoder vetenskapligt

- Olika vägar, olika lösningar
- Hitta lösningar (ekonomi/annat?) för enskilda markägare som drabbas hårt
- Formulera gemensamma budskap från markägare/jägare (ÄSO/ÄFO)
- Förtydliga scenarier/konsekvensanalyser för olika målnivåer av älgstammen

- Lokal info och närvaro
- Rekrytering och jämställdhet
- Ökad samsyn

- Tillit till fakta och ingångsvärden – ”Mera Tall-metodik (samtal, samverkan)

- Tidsatta delmål
- Skapa förutsättningar för älgjakt, t ex ... ger fler jägare
- Bättre underlag på landskapsnivå

- Mer kunskap
- Utvärdera Äbin/inventeringar
- Identifiera problemområden
- Förankra mål

- PRATA!
- Byta idéer
- Våga testa
- Skapa föda, t ex bärris
- Förtroende måste byggas
- Kvalitet före kvantitet

- Trender viktiga
- Sök vänner, inte fiender
- IRL ...
- Dialog – fungerande med pragmatiska representanter
- Fler kramar

Utvärdering

I slutet av konferensen ombads deltagarna att utvärdera konferensen genom att svara på tre frågor:

1. *Betygsätt den här konferensen 1–10 (där 1 betyder mycket dålig och 10 betyder perfekt)*
2. *Varför satt du inte ett betyg lägre?*
3. *Vad skulle behövts för att du skulle sätta ett betyg högre?*

Betyg (fråga 1)

70 svarade på utvärderingen och **medelbetyget blev 7,63**.

- 11 personer satt betygen 9 eller 10
- 53 personer satt betygen 7 eller 8
- 6 personer satt betygen 3, 4, 5 eller 6

Bra (fråga 2)

Siffror inom parenteser visar hur många personer som tyckt så.

Form

- Bra planering, struktur, organisering, program/innehåll, styrning/ledning (27)
- Bra samtal, gruppdiskussioner (11)
- Bra tempo/tidspassning (3)

Innehåll

- Intressanta föredrag med bra bredd (33)
- Många aha-upplevelser, intellektuell höjd/spänst, faktaredovisning (3)
- Bra att blanda in samhällsvetenskapligt perspektiv och humaniora (2)

Annat

- God stämning, öppen atmosfär, bra ton, inte polariserande (10)
- Bra blandning av deltagare (5)
- Bra lokal (3)
- Bra mat (3)
- Bra cirkel-sittning (1)
- En annorlunda konferens (1)
- Att vi ombads att försöka lyssna och förstå, även om vi inte håller med (1)
- Fick träffa Herman Sundqvist (1)

Förbättringspotential (fråga 3)

Form

- Mer tid för gruppdiskussioner, deltagande (16)
- Bättre gruppvövning, mer struktur och tydligare instruktioner (2)
- För stora grupper (1)
- Lite för kompakt program, mikropauser mellan presentationerna, bikupor, menti-meter (2)
- Kanske en paneldiskussion (1)

Innehåll

- Mer fokus på lösningar, åtgärdsförslag, nyheter, nytänkande. Vi upprepar det vi redan kan. Vill vi uppnå förändring eller bara beskriver vi tillståndet vi befinner oss i? (10)
- Tydligare om konflikterna, mindre konflikträdsla, nu var alla lite för artiga. (2)
- Med tanke på konferensens rubrik så hade det känts bra med mer ifrågasättande av vad som tycks i förhållande till vad det finns fakta om (2).
- Mer Erland Mårald (2)
- Föreläsning från jägarsidan (2)
- Mer fokus på måluppfyllnad för tallplantering (1)
- Mer om skogsskötsel (1)
- Föredrag om Äbins och andra inventeringsmetoders (älgobs, avskjutningsstatistik mm) fördelar och nackdelar (1)
- Mer koppling till samhällsmål, t ex nationella skogsprogrammets vision (1)
- Mer fokus på hela norr (1)
- Ytterligare någon bra inspiratör (1)
- Mindre undanlidande svar från forskarna (1)
- Bättre presentationer – mer ny kunskap, tydligare, mindre tekniskt (4)
- Fler forskningsresultat (1)
- Fler goda exempel (1)
- Bättre föredrag/diskussion om de sociala frågorna (1)
- Något föredrag ”utanför boxen” som behandlar relationer, känslor, värderingar. (1)
- Mer koppling till behovet av skogens råvara och konkreta lösningar (1)
- Skogsbrukets syn på skadedjuret (älgen) (1)
- Att Jägareförbundet skulle ha stigit upp och sagt att lösningen är att vi måste skjuta fler älgar (1)
- Mer fokus på älgen som inte bara är ett problem, och att kanske skogen/skogsbruket måste förändras (1)
- Borde haft med något om älgens värden idag och i framtiden (1)
- Mer kritisk beskrivning av brister inom älgförvaltningen (1)
- Problemet är till stor del att nå ut till jaktlagen och få dem att förstå systemet. (1)

Annat

- Obekvämt utan bord (3)
- Lunch till lunch för de som har lång resväg/en dag till (2)
- Maten var inte så bra (2)
- Ljudvolymen i lokalen, svårt att höra (1)
- Umeå ligger ocentralt (1)

Deltagare

Namn	Företag/Organisation
Anders Esselin	Man & Nature AB
Anders Harr	Sveaskog
Anders Nilsson	Norra skogsägarna
Anders Nilsson	Svenska Jägareförbundet
Anders Nilsson	Gällivare Allmänningsskog
Anders Pettersson	Västerbottens Allmäningsförbund
Anette Waara	Sveaskog
Anja Kjellsson	Svenska Jägareförbundet
Anna-Lena Axelsson	SLU
Anna-Maria Rautio	Sveaskog
Annelie Sjölander-Lindqvist	Göteborgs universitet
Annika Rydman	Viltförvaltningsdelegationen Västerbotten
Anton Näsman	Stockholms Universitet/SLU
Birgitta Boström	SCA skog
Björn Jonsson	Länsstyrelsen Västerbotten
Björn Larsson	SCA
Björn Sundgren	Svenska Jägareförbundet
Bo Nilsson	Sektorsgruppen Skogen och Hembygdsförbundet
Börje Fjällström	Skogsägare
Camilla Sandström	Umeå universitet
Carina Jensen	Skogsstyrelsen
Carina O. Boström	Skogsstyrelsen
Carl-Johan Lindström	Naturvårdsverket
Christer Zakrisson	Sv Jägareförbundet
Clas Fries	Skogsstyrelsen
Ellinor Lindmark	Skogsstyrelsen
Ellinor Sahlén	Länsstyrelsen Västerbotten
Erik Lindberg	Länsstyrelsen Västerbotten
Erland Mårald	Umeå universitet
Fredrik Wldemo	SLU
Frida Carlstedt	Skogsstyrelsen
Gerd Stuge	Länsstyrelsen Norrbotten
Gun Fahlander	Jägareförbundet Mitt Norrland
Göran Ericsson	SLU
Göran Nilsson	BillerudKorsnäs
Hampus Holmström	SLU
Hans Geibrink	Svenska Jägareförbundet
Herman Sundqvist	Skogsstyrelsen
Jan Vikström	Luleå Stift/Svenska kyrkan
Jimmy Nyman	Svenska Jägareförbundet
Johan Renström	Skogsstyrelsen
Johan Truvé	Svensk Naturförvaltning AB
Jonas Bergquist	Skogsstyrelsen
Jonas Gustafsson	Skogssektorrad/birdlife
K G Abramsson	Jägareförbundet Västerbotten

Karl Johan Ottosson	ÄFG SV
Katarina Hansson-Forman	Umeå universitet
Kristina Nilson	Skogsstyrelsen
Kristofer Lindblom	Luleå Stift /Svenska kyrkan
Lars Baer	ÄFG SV
Lars Johansson	Holmen
Lars-Åke Vestman	Skogsägare
Leif Hedlund	Skogsägare
Lena-Stina Forssell	Norra Skogsägarna
Magdalena Andersson	Länsstyrelsen Västerbotten
Magnus Bidner	ÄFG NV
Magnus Hansson	Svenska Jägareförbundet
Magnus Kristoffersson	Skogsstyrelsen
Marcus Jatko	Sveaskog
Marcus Pettersson	Skogsstyrelsen
Maria Grånemo	Naturskyddsföreningen
Martin Lundgren	Norra Skogsägarna
Mathias Westerlund	Holmen Skog AB
Mikael Bergström	Länsstyrelsen Västerbotten
Mikael Karlsson	Holmen skog
Mikael Lundberg	Sveaskog
Mikael Widerlund	Norra Skogsägarna
Mona Eriksson	Svenska Jägareförbundet Västerbotten
Morgen Yngvesson	SCA Skog
Märtha Wallgren	Skogforsk
Nils Ragnarsson	Polisen
Olle Adolfsson	Holmen Skog, Västernorrland Jämtland
Oscar Lundgren	Skogsstyrelsen
Peter Christoffersson	Holmen Skog
Peter Eriksson	Jägareförbundet Mitt Norrland
Petter Johansson	Sveaskog
Rickard Vesterlund	Skogsstyrelsen
Roland Folkesson	LRF, Norra, ÄFG sydöstra Västerbotten
Roland Saitzkoff	Länsstyrelsen i Norrbottens län
Rolf Hjærtberg	LRF
Ronny Löfstrand	Sveaskog
Sabine Pfeffer	SLU
Sabrina Dressel	SLU
Staffan Norin	Skogsstyrelsen
Staffan Sandström	Vindelns sbo
Sten Sandgren	Jägarnas Riksförbund, distrikt Västerbotten
Tomas Eriksson	ÄFO SÖ
Thomas Stenlund	Malå sameby
Tomas Nilsson	Skogsstyrelsen
Tomas Oskarsson	Holmenskog
Ulrik Dahlgren	Tärna-Stensele Allmänning
Urban Ekskär	SCA Skog AB
Vanja Strand	Skogsstyrelsen

